

Дело C-494/23 [Маhá]ⁱ**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

3 август 2023 г.

Запитваща юрисдикция:

Nejvyšší soud (Чехия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

7 юни 2023 г.

Ищци:

QE

IJ

Ответници:

DP

EV

Предмет на главното производство

Вещ, дадена за съдебно съхранение от орган на наказателното производство, след като вещта вече не е необходима за целите на наказателното производство — Предаване на вещ от съдебно съхранение — Множество лица, претендиращи за право върху вещта — Необходимост да се получи съгласието за предаване на вещта от всички страни в производството по съхранение — Заместване със съдебен акт на съгласието на лицата, които са отказали да го дадат

В главното производство ищите (с местоживеене в Чехия) искат да се постанови съдебен акт, с който да се замести волеизявлението за даване на

ⁱ Името на настоящото дело е измислено. То не съвпада с истинското име на никоя от страните в производството.

съгласие от ответниците (с местоживееене във Франция) вещта от съдебното съхранение да бъде предадена на ищците.

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

Предмет на преюдициалното запитване е тълкуването на правилата за определяне на компетентността на съдилищата по граждански и търговски дела.

По-специално Съдът на ЕС е сезиран с искане да определи дали производство за заместване на съгласието на ответника за предаването на вещ от съдебно съхранение, на което е била дадена за съхранение вещта от орган на наказателното производство, попада в обхвата на автономното понятие от правото на Съюза „гражданско и търговско дело“ по смисъла на член 1, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 351, 2012 г., стр. 1; наричан по-нататък „Регламент „Брюксел Ia“).

Ако Съдът установи, че това е така, от него се иска да прецени дали искът, с предявяването на който започва такова производство, трябва да бъде квалифициран като „иск в друго производство на трета страна [при встъпване]“ по смисъла на член 8, точка 2 от Регламент „Брюксел Ia“, тъй като то е инцидентно спрямо производството по съдебно съхранение.

Правното основание на запитването е член 267 ДФЕС.

Преюдициални въпроси

- 1) Трябва ли член 1, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела да се тълкува в смисъл, че производството за заместване на съгласието на ответника за предаване на вещ от съдебно съхранение — което е инцидентно производство спрямо производството по съдебно съхранение, образувано вследствие на даването за съхранение на вещ, иззета от органите на наказателното производство — попада в обхвата на понятието „граждански и търговски дела“ по смисъла на тази разпоредба?
- 2) При утвърдителен отговор на първия въпрос трябва ли член 8, точка 2 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела да се тълкува в смисъл, че искът за заместване на съгласието за предаване

на вещь от съдебно съхранение, предявен от един от участниците в производството по оставяне за съхранение на вещта срещу друг участник в това производство, е иск по смисъла на тази разпоредба?

Цитирани разпоредби от правото на Съюза

Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 351, 2012 г., стр. 1): член 1, параграф 1, член 4, параграф 1, член 5, параграф 1, член 8, точка 2 и член 26, параграф 1.

Цитирана съдебна практика на Съюза

Решение от 14 октомври 1976 г., LTU, 29/76, EU:C:1976:137

Решение от 27 октомври 1977 г., Bouchereau, 30/77, EU:C:1977:172

Решение от 3 октомври 2013 г., Schneider, C-386/12, EU:C:2013:633

Решение от 28 февруари 2019 г., Gradbeništvo Korana, C-579/17, EU:C:2019:162

Решение от 18 септември 2019 г., Riel, C-47/18, EU:C:2019:754.

Цитирани разпоредби от националното право

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) (Закон № 141/1961 г. за съдебното наказателно производство (Наказателно-процесуален кодекс).

„Член 80

(1) Ако вещь, която е била [...] иззета, вече не е необходима за целите на по-нататъшното производство [...], тя се връща на лицето [...], от което е взета. Ако друго лице предяви право върху нея, вещта се връща на лицето, чието право върху нея не е под съмнение. При съмнение, вещта се дава за съхранение, а на лицето, което предявява право върху нея, се указва да предприеме действия по реда на гражданското право. [...].“

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (Закон № 292/2013 за отделните съдебни производства, наричан по-нататък „Закон № 292/2013“)

„Член 298

Предаване след съхранение

- (1) Съдът предава съхраняваната вещ на оправомощеното лице по негово искане. Ако вещта е дадена за съхранение, тъй като лице, различно от оправомощеното, предявява претенции съхраняваната вещ да му бъде предадена [...], за предаването на съхраняваната вещ се изисква съгласието на всички страни [...].

[...]

Член 299

Заместване на съгласието за предаване след съхранение

- (1) Ако съгласието за предаване на съхранявана вещ е отказано, то може да бъде заместено с влязъл в сила съдебен акт, съгласно който онзи, който се е противопоставил на предаването, трябва да даде съгласие за предаване на съхраняваната вещ на заявителя.
- (2) В случаите на заместване на съгласието по параграф 1 компетентен е съдът, пред който се води производството по съхранение.

Член 300

Специални случаи на съхранение

Когато съдът приема вещи за съхранение в случаите, предвидени в други правни разпоредби, се прилага уредбата, произтичаща от съответната правна разпоредба [...], в зависимост от естеството на съхранението и целта му.“

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém (Закон № 91/2012 относно международното частно право, наричан по-нататък „Законът за международното частно право“)

„Член 6

Компетентност на чешките съдилища

- (1) „Чешките съдилища са компетентни по съответното дело, ако съгласно процесуалните правила по въпросното производство е териториално компетентен съд на територията на Чешката република, освен ако в разпоредбите на този закон или друг правен акт не е предвидено друго.“

Кратко изложение на фактите и хода на главното производство

- 1 На 19 август 2017 г. ищците купуват по обява моторно превозно средство в Германия. На 12 септември 2017 г. Policie České republiky (Полиция на

Чешката република, Чешка република) изземва автомобила по подозрение, че във Франция е извършено престъплението кражба. Впоследствие полицията дава за съхранение автомобила на Okresní soud v Českých Budějovicích (Районен съд Ческе Будейовице, Чешка република).

- 2 Ищците подават до този съд искане съхраняваният автомобил да им бъде предаден. Тъй като право върху превозното средство е било предявено и от други лица в предходни производства, съгласно чешкото право е необходимо всички заинтересовани лица да дадат съгласието си за предаване на съхраняваната вещ или евентуално съгласието им да бъде заместено със съдебен акт.
- 3 Поради тази причина ищците предявяват иск пред този съд срещу ответниците с местоживееене във Франция, за да заместят съгласието им за предаване на съхраняваната вещ. Ответниците не са явили по делото в това производство.
- 4 Тъй като ответниците не се явяват по делото, първоинстанционният съд не се счита за международно компетентен и отхвърля иска. Krajský soud v Českých Budějovicích (Окръжен съд Ческе Будейовице, Чешка република), действащ в качеството си на въззивен съд, потвърждава решението на първоинстанционния съд.
- 5 И двете съдилища приемат, че искът за заместване на волеизявлението на ответниците по своята същност е стриктно гражданскоправен иск, че в разглежданото дело е налице международен елемент и че се прилага Регламент „Брюксел Ia“. Според тези съдилища, като се имат предвид общото правило *actor sequitur forum rei* (член 4, параграф 1 от Регламент „Брюксел Ia“) и обхватът на допустимите дерогации от това правило (член 5, параграф 1 от същия регламент), единствено член 26, параграф 1 от регламента може да бъде основание за признаване на компетентността на чешкия съд. Ответниците обаче не са се явили по делото в производството пред чешкия съд, така че няма правно основание да се приеме неговата международна компетентност по това дело.
- 6 Ищците обжалват решението на въззивния съд пред запитващата юрисдикция — Nejvyšší soud (Върховен съд, Чешка република).

Основни доводи на страните в главното производство

- 7 Ищците твърдят, че въззивният съд неправилно се е произнесъл по въпроса за международната компетентност на съдилищата на Чешката република. В този контекст те се позовават на член 299 от Закон № 292/2013, съгласно който съдът, водещ производството по съхранение, е компетентен при заместване на съгласие. Според ищците решаващо значение, за да се приеме компетентността на чешките съдилища, има фактът, че вещта е дадена за съхранение на Okresní soud v Českých Budějovicích (Районен съд Ческе

Будейовице) в съответствие с член 80 от Наказателно-процесуалния кодекс. Следователно, при спазване на принципа *perpetuatio fori*, наличието на такава компетентност трябва да се приеме и за производството, което произтича от производството по съхранение. Според ответниците производството за заместване на съгласие не произтича от материалноправно правоотношение между ищците и ответниците и поради тази причина правилата, предвидени в Регламент „Брюксел Ia“, не се прилагат.

Кратко изложение на мотивите за отправяне на преюдициалното запитване

- 8 В случая, разглеждан в главното производство, е необходимо да се отговори на въпроса дали чешките съдилища са компетентни да го разрешат. Предметът на спора е дали за определяне на тази компетентност следва да се приложи Регламент „Брюксел Ia“ и дали в съответствие с правилата на този регламент следва да се приеме, че чешките съдилища са компетентни, а ако това е така, дали тази компетентност следва да се определи въз основа на разпоредбата на член 8, точка 2 от този регламент, която е формулирана различно в различните езикови редакции. Ако Съдът на ЕС стигне до заключението, че Регламент „Брюксел Ia“ не е приложим, член 6, параграф 1 от Закона за международното частно право във връзка с член 299, параграф 2 от Закон № 292/2013 би могъл да се разглежда като основание за международна компетентност и същевременно за компетентност на чешките съдилища.

По първия въпрос

- 9 Определянето дали Регламент „Брюксел Ia“ е приложим към делото, изисква, на първо място, да се установи дали в главното производство се разглежда „гражданско и търговско дело“¹. Няма съмнение, че останалите условия за прилагане на този регламент са изпълнени.
- 10 В случая, разглеждан в главното производство, автомобилът на ищците всъщност е бил иззет от полицията като вещ от значение за наказателно производство. След като вещта вече не е била необходима за целите на по-нататъшното наказателно производство, органът на наказателното производство по принцип е трябвало да върне автомобила на ищците. В рамките на наказателното производство обаче други лица също изтъкват

¹ Запитващата юрисдикция отбелязва, че общите насоки за автономно тълкуване, изведени от практиката на Съда, не разсейват съмненията ѝ относно правилното тълкуване на понятието „граждански и търговски дела“ в делото, разглеждано в главното производство. В този контекст запитващата юрисдикция препраща към решения от 14 октомври 1976 г., LTU, 29/76, EU:C:1976:137, от 3 октомври 2013 г., Schneider, C-386/12, EU:C:2013:633, т. 18, и от 28 февруари 2019 г., Gradbeništvo Korana, C-579/17, EU:C:2019:162, т. 46 и 47.

право върху автомобила. Възникват съмнения на кого да бъде предаден автомобилът, поради което въпросният орган го дава за съдебно съхранение.

- 11 Следните обстоятелства водят до извода, че главното производство за заместване на съгласие попада в предметния обхват на понятието „гражданско и търговско дело“ по смисъла на член 1, параграф 1 от Регламент „Брюксел Ia“.
- 12 Съгласно националната съдебна практика — и по-специално съгласувателното становище, издадено от Nejvyšší soud (Върховен съд) R 24/2007² — съхранение, по което органът на наказателното производство се е произнесъл съгласно член 80 от Наказателно-процесуалния кодекс, е съдебно съхранение по смисъла на Закон № 292/2013. Целта на такова съхранение е да се премахне всяко съмнение относно това кое от заинтересованите лица може да претендира за предаване на вещта въз основа на право на собственост или друго право. Вещта се предава за съхранение, тъй като целта на наказателното производство не е да се разрешат фактически или материални съмнения относно правото на собственост или друго право, на което се позовава заинтересованата страна. По правило за решаването на такива въпроси се сезират съдилищата по граждански съдебни производства.
- 13 Участниците в гражданското съдебно производство по съхранение, за което е предадена вещ въз основа на решение на орган на наказателното производство, са: лицето, което е предало вещта или от което тя е била отнета, след това лицето, което е предявило правото си върху вещта в рамките на наказателното производство, и ако е приложимо: също така лицето, което се е позовало на право върху вещта в гражданско съдебно производство, без това право да е било предявено пред органа на наказателното производство. Субектът, предаващ вещта за съхранение (в разглеждания в главното производство случай Policie České republiky (Полиция на Чешката република), не е участник в това производство.
- 14 Тъй като в главното производство автомобилът е предаден за съхранение, поради това че лице, различно от лицето, което има право да го получи, предявява претенции да му бъде предаден, предаването на автомобила зависи от съгласието на всички участници в производството по съхранение (следователно в делото по главното производство — и от съгласието на ответниците с местоживееене във Франция) и, евентуално, от заместването на това съгласие с влязъл в сила съдебен акт. Изключителната териториална компетентност за такива производства, предвидена в член 299, параграф 2 от Закон № 292/2013, гарантира в това отношение, че исковете за заместване на съгласие за предаване на една и съща съхранявана вещ ще бъдат разглеждани съвместно от един съд, тъй като в някои случаи основание да

² Становище на Nejvyšší soud (Върховен съд), гражданско и търговско отделение от 11 октомври 2006 г., Spjn 203/2005, R 24/2007, ECLI:CZ:NS:2006:CPJN.203.2005.1.

предявят такива искове могат да имат повече участници в производството по съхранение.

- 15 Според Nejvyšší soud (Върховен съд)³ искът за заместване на съгласие за предаване на съхранявана вещ е процесуална форма на искане към съда да реши на кого трябва да върне вещта, дадена за съхранение, с други думи, кой разполага с правото на собственост или друго право върху дадената за съхранение вещ, въз основа на което съдът ще предаде съхраняваната вещ. Фактът, че правото на собственост или друго право на лицето върху дадената за съхранение вещ е разгледано в това производство само като предварителен въпрос и е изразено в диспозитива на решението под формата на „заместващо волеизявление“, не е от значение.
- 16 В подкрепа на становището, че Регламент „Брюксел Ia“ не се прилага по отношение на производството за заместване на съгласие за предаване на съхранявана вещ, запитващата юрисдикция посочва по-специално инцидентния характер на това производство спрямо производството по съхранение, образувано съгласно разпоредбите на Наказателно-процесуалния кодекс, и риска от вземане на стратегически решения от участниците в производството по съхранение при определянето на компетентния съд.
- 17 Запитващата юрисдикция подчертава, че самото съществуване на производството по заместване на съгласие на друго лице за предаване на съхранявана вещ зависи от производството по съдебно съхранение. Става дума за предвидения в закона способ за предаване на вещта от съдебно съхранение, тъй като липсата на съгласие на ответника за връщането на дадената там за съхранение вещ не може да се замени с акт, с който да се установи чие е правото на собственост върху вещта, дадена за съхранение. Всъщност, както отбелязва Nejvyšší soud (Върховен съд) в цитираното по-горе съгласувателно становище⁴, „влезният в сила съдебен акт, по силата на който собствеността върху дадената за съхранение вещ се предоставя на заявителя или на друг участник в съдебното производство по съхранение, само по себе си не представлява подходящо основание, за да се направи изводът, че съхраняваната вещ трябва да бъде предадена на това лице, доколкото разрешаването на въпроса кой е собственик на дадената за съхранение вещ, не води непременно до премахване на всички съмнения дали това лице действително е лицето, в полза на което съхраняваната вещ трябва да бъде предадена, и дали искането за предаване на съхраняваната вещ не може да бъде предявено от друго лице вместо нейния собственик, например от кредитор, оправомощеният да я задържи или синдик по несъстоятелност“.

³ Становище, цитирано в бележка под линия 2.

⁴ Становище, цитирано в бележка под линия 2.

- 18 Тук могат да се установят някои прилики с решението на Съда на ЕС по делото *Riel*⁵. В него Съдът на ЕС посочва, че искът за установяване на вземане с цел включването му в списъка на вземанията в производство по несъстоятелност произтича пряко от производството по несъстоятелност, тясно е свързан с него и намира своето основание в правото, уреждащо производството по несъстоятелност. По подобен начин искът за заместване на съгласието за предаване на вещ от съдебно съхранение произтича пряко от производството по съдебно съхранение, тясно е свързан с това производство и намира своето основание в правните разпоредби, уреждащи съдебното съхранение, които се прилагат *mutatis mutandis* и към производството по съдебно съхранение, образувано в резултат на действията на органите на наказателното производство.
- 19 Същевременно запитващата юрисдикция обръща внимание върху потенциално създаване на възможност за вземане на стратегически решения от страна на участниците в производството по съхранение, когато международната компетентност по дела, свързани със заместване на съгласието за предаване на съхранявана вещ, се определя въз основа на правилата относно компетентността, предвидени в Регламент „Брюксел Ia“.
- 20 Запитващата юрисдикция отбелязва, че по делото, разглеждано в главното производство, чешките участници в производството по съхранение са поискали да им се предаде съхраняваният автомобил, като в производството по заместване на съгласие ответници са били френските участници в това производство. Ако френските участници са искали предаване на съхраняваната вещ, е трябвало да заведат дело срещу чешките участници. Това би могло да мотивира участниците в производството по съхранение да не предявяват иск за заместване на волеизявление, а напротив, да изчакат да бъде образувано производство в резултат на действията на другата страна, тъй като в съответствие с общото правило по член 4 от Регламент „Брюксел Ia“ биха били съдени пред съдилищата по местоживеенето си. При нормални обстоятелства това не би било проблематично, тъй като е естествена последица от правилата за компетентност, установени с Регламент „Брюксел Ia“.
- 21 В действителност главното производство е инцидентен спор спрямо производството пред чешкия съд, компетентността на който се основава на действията на органа на наказателното производство и който не разглежда международната си компетентност. Без действие от страна на органа на наказателното производство, в хипотеза на иск за връщане на вещ между същите лица, тази компетентност на международно равнище обаче би била определена по различен начин. Всъщност, ако автомобилът не е бил поставен под заповед от полицията, той би останал във владение на ищците и искът за връщане на вещта би трябвало да бъде предявен от първоначалните

⁵ Решение от 18 септември 2019 г., *Riel*, C-47/18, EU:C:2019:754.

френски собственици. Следователно упражняването на публични правомощия от страна на органите на наказателното производство оказва влияние върху определянето на съда с компетентност на международно равнище, така че може да бъде засегната съществуващата по принцип предвидимост кой е компетентният съд.

По втория въпрос

- 22 Ако на първия преюдициален въпрос се отговори утвърдително, запитващата юрисдикция иска да се установи дали член 8, точка 2 от Регламент „Брюксел Ia“ трябва да се тълкува в смисъл, че искът за заместване на съгласие за предаване на вещ от съдебно съхранение, предявен от един от участниците в производството по оставяне за съхранение на вещта, срещу друг участник в това производство, е иск по смисъла на тази разпоредба.
- 23 Съмненията на запитващата юрисдикция произтичат от различната формулировка на тази разпоредба в различните езикови редакции, както и от факта, че Съдът все още не е дал тълкуване на тази разпоредба.
- 24 В чешката редакция на член 8, точка 2 от цитирания регламент се използва терминът „*intervenční žaloba*“ (искане за встъпване), без да се споменава статутът на ответника като трета страна. По същия начин например в немската редакция се използва терминът „*Interventionsklage*“, а във френската — „*demande en intervention*“.
- 25 В английската редакция на разпоредбата обаче се подчертава, че ответникът трябва да има статут на трета страна или че производството трябва да включва трето лице. Полската, словашката и хърватската редакция, например, също съдържат подобна формулировка.
- 26 От практиката на Съда следва, че в случай на несъответствие между езиковите редакции съответната разпоредба трябва да се тълкува, като се вземат предвид нейният контекст и целта на правната уредба, от която тя е част⁶.
- 27 В опита си да установи целта на член 8, точка 2 от Регламент „Брюксел Ia“ запитващата юрисдикция взема предвид и предходната действаща правна уредба, съдебната практика на Съда на ЕС⁷, свързана с целта на настоящата

⁶ Решение от 27 октомври 1977 г., *Bouchereau*, 30/77, EU:C:1977:172, т. 14.

⁷ Член 6, параграф 2 от Брюкселската конвенция относно компетентността и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 299, 1972 г., стр. 32; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 3, наричана по-нататък „Брюкселската конвенция“) и член 6, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74).

и предходната правна уредба, както и т.нар. доклад Jenard⁸, чийто текст служи като коментар на Брюкселската конвенция и дава насоки относно целта на тази конвенция. От този доклад следва, наред с другото, че по време на изготвянето на Брюкселската конвенция е било сметено за препоръчително да се създадат отделни разпоредби за поръчителите и други трети лица. На въпроса какво трябва да се разбира под производство с участието на трето лице („third party proceedings“), е даден отговор с позоваване на членове 15 и 16 от белгийския съдебен кодекс, в който понятието се определя като случаи, „при които трето лице е включено в производството като страна“.

- 28 Ако целта на член 8, точка 2 от Регламента се тълкува в светлината на доклада Jenard и се приложи към разглеждания случай, най-вероятно не би било възможно компетентността на чешките съдилища да се основава на тази норма, тъй като в производството по заместване на съгласие за предаване на съхранявана вещ няма трето лице, а само участници в главното производство по съхранение.
- 29 Би могло обаче да се направи друг извод, ако се приеме различно автономно тълкуване на разпоредбата. Действително производството, образувано в резултат на предявяване на иск за даване на съгласие за предаване на вещ от съдебно съхранение, представлява инцидентно производство спрямо производството по съхранение. От друга страна, в много правни системи инцидентните производства попадат в обхвата на по-общото понятие „искане за встъпване“, какъвто е случаят с чешката редакция на Регламент „Брюксел Ia“.

⁸ ОВ. 1979 г., С 59, стр. 1.